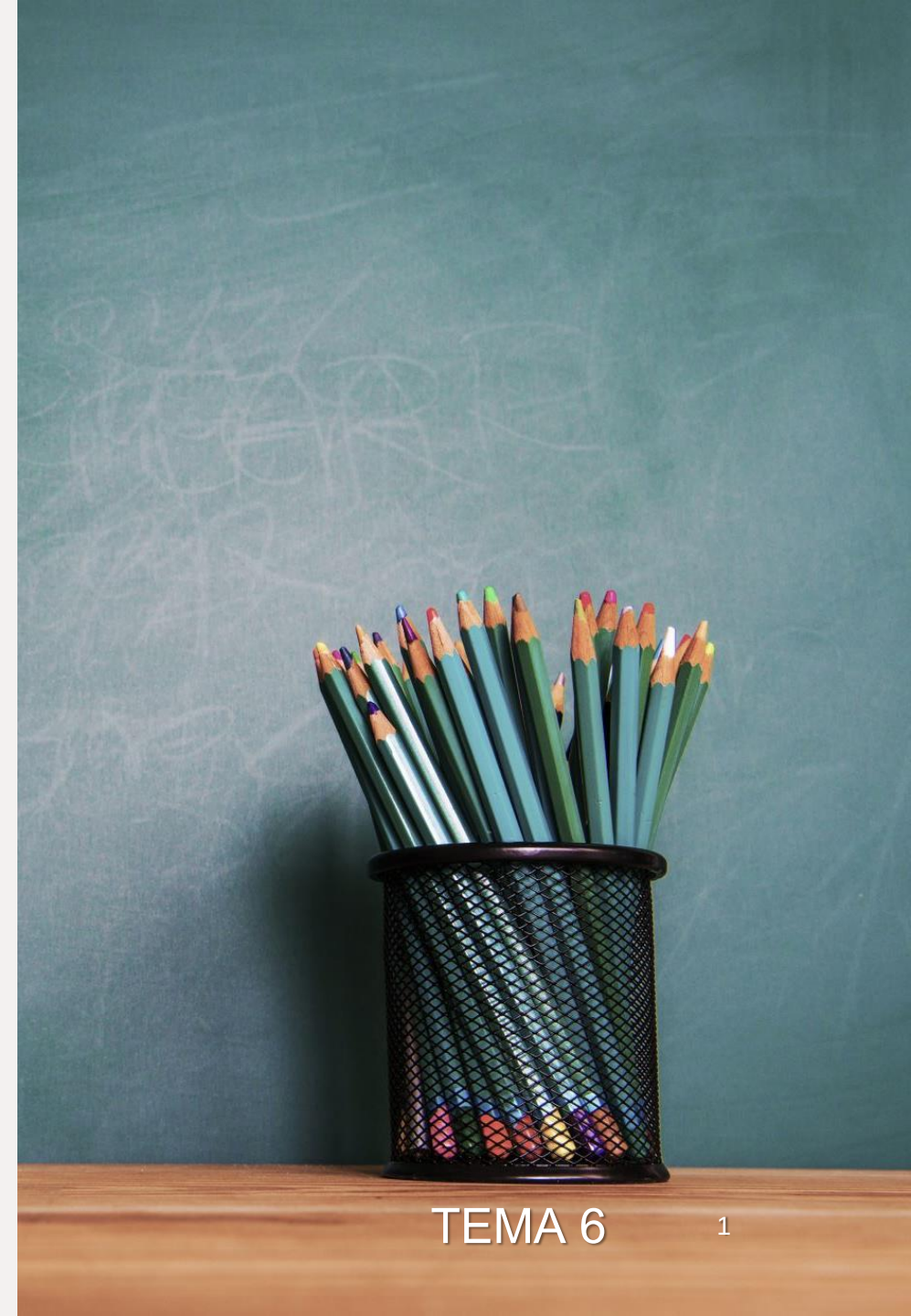

МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД

Сметаніна Наталія Володимирівна, кандидат
юридичних наук, доцент кафедри кримінально-
правової політики

2023

ТЕМА 6

1

**ЮРИСДИКЦІЯ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ
АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ
МІЖНАРОДНОГО
КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ**

- "This cause ... is the cause of all humanity"

Former United Nations Secretary-General Kofi Annan

- «Ця справа... є справою всього людства»

Колишній генеральний секретар ООН Кофі Аннан

- **Міжнародний кримінальний суд (МКС)** є постійним органом та має повноваження здійснювати юрисдикцію стосовно осіб за найбільш тяжкі злочини, що викликають занепокоєння міжнародного співтовариства, як зазначено в Римському статуті, та доповнює національні системи кримінального правосуддя.
- Юрисдикція і функціонування Суду регулюються положеннями Римського статуту.

Його цілями стали:

- покласти край безкарності винних у скоєнні найтяжчих злочинів, що викликають занепокоєння міжнародної спільноти;
- захист інтересів і відшкодування шкоди жертвам міжнародних злочинів;
- доместикація міжнародного кримінального права на основі комплементарної юрисдикції та уніфікації законодавства.

- Першими міжнародними кримінальними судами були Нюрнберзький і Токійський трибунали, які заклали засади міжнародного кримінального права і процесу.
- На Нюрнберзькому та Токійському процесах судили за воєнні злочини, злочини проти миру і злочини проти людяності, вчинені під час Другої світової війни.

8/14/2023

- Місцем перебування МКС є м. Гаага (Нідерланди).
- У випадках, коли Суд вважає це доцільним, він може засідати в будь-яких інших місцях, як це передбачено в цьому Статуті.

- МКС заснований на основі Римського статуту, прийнятого в 1998 році.
- Існує з липня 2002 року.

- Міжнародний кримінальний суд не слід плутати з Міжнародним судом ООН, який також засідає в Гаазі, але має іншу компетенцію.
- МКС не входить в офіційні структури ООН, хоча може порушувати справи за поданням Ради Безпеки ООН.

1. Суд має міжнародну правосуб'єктність. Він також має таку правоздатність, яка може бути необхідною для здійснення ним своїх функцій та досягнення своїх цілей.
2. Суд може здійснювати свої функції і повноваження, як це передбачено в цьому Статуті, на території будь-якої держави-учасниці та, за спеціальною угодою, на території будь-якої іншої держави.

На якій підставі Офіс Прокурора Міжнародного кримінального суду (МКС) здійснює попереднє розслідування ситуації в Україні?

1. Ратифікації Статуту МКС.
- 2. Визнання юрисдикції МКС.**
3. Підписання Статуту МКС.
4. Приєднання до статуту МКС.

Відповідно до якого принципу Міжнародний кримінальний суд здійснює юрисдикцію?

1. Принцип верховенства права.
- 2. Принцип компліментарності.**
3. Принцип законності.
4. Принцип необхідності.

Злочини, що підпадають під юрисдикцію Суду

1. Юрисдикція Суду обмежується найбільш тяжкими злочинами, які викликають занепокоєння всього міжнародного співтовариства. Відповідно до цього Статуту Суд має юрисдикцію стосовно таких злочинів:

- a) злочин геноциду;**
- b) злочини проти людяності;**
- c) воєнні злочини;**
- d) злочин агресії (стаття 8 bis)**

2. Суд здійснює юрисдикцію стосовно злочину агресії, як тільки буде прийнято відповідно до статей 121 і 123 положення, що містить визначення цього злочину та встановлює умови, за яких Суд здійснює юрисдикцію стосовно цього злочину. Таке положення повинно бути сумісним з відповідними положеннями Статуту Організації Об'єднаних Націй.

У якому році було активовано юрисдикцію МКС щодо злочину агресії?

17 липня 2018 р.

Стаття 6

Геноцид

Для цілей цього Статуту «геноцид» означає будь-яке з таких діянь, які вчинено з наміром знищити повністю або частково будь-яку національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку:

- а) вбивство членів такої групи;**
- б) заподіяння тяжких тілесних ушкоджень або психічного розладу членам такої групи;**
- в) умисне створення для такої групи умов життя, розрахованих на доведення її до повного або часткового фізичного знищення;**
- г) впровадження заходів, спрямованих на запобігання дітонародженню всередині такої групи;**
- д) насильницька передача дітей цієї групи до іншої групи.**

Стаття 7

Злочини проти людяності

1. Для цілей цього Статуту «злочин проти людяності» означає будь-яке з таких діянь, коли вони вчиняються в рамках широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти будь-якого цивільного населення, і такий напад вчиняється усвідомлено:

- a) вбивство;**
- b) винищення;**
- c) оборнення в рабство;**
- d) депортація або насильницьке переміщення населення;**
- e) ув'язнення або інше жорстке позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права;**
- f) катування;**
- g) зґвалтування, сексуальне рабство, примушення до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація чи будь-яка інша подібна за тяжкістю форма сексуального насильства;**
- h) переслідування будь-якої групи або спільноти, яку можна ідентифікувати, за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними, гендерними, як це визначено в пункті 3, або іншими ознаками, що загально визнані неприпустимими згідно з міжнародним правом, у зв'язку з будь-яким діянням, зазначеним в цьому пункті, чи будь-яким злочином, що підпадає під юрисдикцію Суду;**
- i) насильницьке зникнення осіб;**
- j) злочин апартеїду;**
- k) інші нелюдські діяння подібного характеру, що умисно заподіюють сильних страждань чи тяжких тілесних ушкоджень або серйозної шкоди психічному чи фізичному здоров'ю.**

Стаття 8

Воєнні злочини

- 1. Суд має юрисдикцію стосовно воєнних злочинів, зокрема у випадках, коли їх вчинено в рамках плану чи політики або в рамках широкомасштабного вчинення таких злочинів.**
- 2. Повний перелік за посиланням:**
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#n1085

Стаття 8 bis Злочин агресії

1. Для цілей цього Статуту «злочин агресії» означає планування, підготовку, ініціювання або вчинення особою, яка спроможна фактично здійснювати контроль за політичними чи військовими діями держави або керувати ними, акту агресії, який за своїм характером, тяжкістю та масштабами є грубим порушенням Статуту Організації Об'єднаних Націй.
2. Для цілей пункту 1 «акт агресії» означає застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності іншої держави чи в будь-який інший спосіб, несумісний зі Статутом Організації Об'єднаних Націй. Будь-який з таких актів, незалежно від оголошення війни, буде кваліфікуватися відповідно до резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 14 грудня 1974 року як акт агресії:
 - а) вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави чи будь-яка військова окупація, незалежно від її тимчасового характеру, що є результатом такого вторгнення або нападу, чи будь-яка анексія із застосуванням сили на території іншої держави або її частини;**
 - б) бомбардування збройними силами держави території іншої держави чи застосування будь-якої зброї державою проти території іншої держави;**
 - с) блокада портів чи берегів держави збройними силами іншої держави;**
 - д) напад збройними силами держави на сухопутні, морські або повітряні сили чи морські та повітряні флоти іншої держави;**
 - е) застосування збройних сил однієї держави, що перебувають на території іншої держави за угодою з приймаючою державою, в порушення умов, передбачених в угоді, чи будь-яке продовження їх перебування на такій території після припинення дії угоди;**
 - ф) дія держави, яка дозволяє, щоб її територія, яку вона надала у розпорядження іншої держави, використовувалася цією іншою державою для вчинення акту агресії проти третьої держави;**
 - г) направлення державою або від імені держави озброєних банд, груп та іррегулярних сил або найманців, які вчиняють акти застосування збройної сили проти іншої держави, які мають настільки серйозний характер, що це рівноцінно переліченим вище актам або її істотній участі в них.**

Юрисдикція МКС обмежується:

- - *за колом злочинів (ratione materiae)*
- - *за колом осіб (ratione personae)*
- - *за часом (ratione temporis)*
- - *за територією (ratione loci)*

За колом злочинів юрисдикція Суду обмежується злочином геноциду, злочинами проти людяності та воєнними злочинів, вчиненими після 1 липня 2002 р. З 18 липня 2018 р. МКС має також юрисдикцію щодо злочину агресії, але щодо нього діє спеціальна юрисдикція, яка обумовлюється відсутністю заперечень з боку держав щодо такої юрисдикції.

За колом осіб юрисдикція Суду обмежується особами, що досягли 18 літнього віку. Громадянство цих осіб потенційно значення немає, оскільки МКС може переслідувати як громадян держав-учасниць, що вчинили міжнародні злочини, так і громадян держав- неучасниць за умови, що вони вчинили злочинні діяння на території держав-учасниць. Виняток – рішення Ради Безпеки ООН або рішення держави-неучасниці передати ситуацію в МКС.

За часом юрисдикція МКС не має обмежень щодо майбутнього часу – це постійно діючий суд, не прив’язаний до якихось конкретних конфліктів, але має обмеження щодо минулого часу – вона не поширюється на діяння, вчинені до 1 липня 2002 р. (заборона зворотної дії Статуту).

За територією юрисдикція МКС потенційно необмежена, це універсальний Суд, у якого, однак, немає універсальної юрисдикції – тобто її дія не поширюється автоматично на будь-які злочини вчинені будь-де в світі будь-якими особами. Юрисдикція обмежується злочинами, вчиненими на території держав-учасниць або громадянами держав-учасниць на територіях інших держав. Виняток – рішення Ради Безпеки ООН або рішення держави-неучасниці передати ситуацію в МКС.

Суд призначений для того, щоб доповнювати національну юрисдикцію держав, а не замінювати національні системи кримінального правосуддя.

Він може порушити кримінальне переслідування лише у справах, щодо яких національні органи кримінального переслідування *не проводять* відповідних розслідувань або, якщо вони стверджують, що роблять це, але насправді *не бажають* або *не здатні* належним чином проводити такі розгляди.

Цей основний принцип МКС називається принципом комплементарності (у перекладі – доповнюваності від лат. *complere* – доповнювати).

Юрисдикція *ratione temporis*

1. Суд має юрисдикцію тільки стосовно злочинів, вчинених після набрання чинності цим Статутом.
2. Якщо будь-яка держава стає учасницею цього Статуту після набрання ним чинності, Суд може здійснювати свою юрисдикцію лише стосовно злочинів, вчинених після набрання чинності цим Статутом для цієї держави, якщо тільки ця держава не зробила заяву згідно з пунктом 3 статті 12.

До злочинів, що підпадають під юрисдикцію Суду, не застосовуються будь-які строки давності.

Органи Суду

Суд складається з таких органів:

- a) Президія;**
- b) Апеляційний відділ, Судовий відділ і Відділ досудового провадження;**
- c) Офіс Прокурора;**
- d) Секретаріат.**

Виконання функцій суддями

- Усі судді обираються як члени Суду, що виконують свої функції на постійній основі, і перебувають у розпорядженні Суду для виконання своїх функцій на цій основі від початку строку своїх повноважень.
- Судді, які входять до складу Президії, виконують свої функції на постійній основі з моменту свого обрання.
- Президія може, з урахуванням обсягу роботи Суду та після консультацій із членами Суду, час від часу ухвалювати рішення про те, в якій мірі від інших суддів вимагається виконувати свої функції на постійній основі. Будь-який такий порядок не завдає шкоди положенням статті 40.

Суд складається з 18 суддів.

Офіційними мовами Суду є англійська, арабська, іспанська, китайська, російська та французька мови. Постанови Суду, а також інші рішення з основоположних питань, що розглядаються Судом, публікуються офіційними мовами. Відповідно до критеріїв, встановлених у Правилах процедури і доказування, Президія визначає, які рішення Суду можуть для цілей цього пункту вважатися рішеннями з основоположних питань.

Робочими мовами Суду є англійська і французька мови. У Правилах процедури і доказування визначаються випадки, в яких інші офіційні мови можуть використовуватися як робочі мови.

На прохання будь-якої зі сторін, що беруть участь у розгляді, чи будь-якої держави, якій дозволено брати участь у розгляді, Суд дозволяє використання такою стороною або такою державою будь-якої іншої мови, ніж англійська або французька, за умови, що, на думку Суду, такий дозвіл є достатньо обґрунтованим.

1. З урахуванням статті 110 Суд може призначити особі, визнаній винною у вчиненні злочину, передбаченого в статті 5 цього Статуту, один з таких видів покарань:

- а) позбавлення волі на певний строк, обчислюваний у кількості років, що не перевищує максимально 30 років, або
- б) довічне позбавлення волі в тих випадках, коли це виправдано особливо тяжким характером злочину та індивідуальними обставинами особи, визнаної винною.

2. На додаток до позбавлення волі Суд може призначити:

- а) штраф відповідно до критеріїв, передбачених у Правилах процедури і доказування;
- б) конфіскацію доходів, майна та активів, отриманих безпосередньо або опосередковано в результаті злочину, без шкоди для прав bona fide третіх сторін.

**Римський Статут Міжнародного
Кримінального Суду**

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#n1085

The International Criminal Court (ICC)

<https://www.icc-cpi.int/about/the-court>

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!